

Ligestillingsindekset er et unikt måleredskab, der sammenfatter de komplekse forhold omkring ligestilling mellem kønnene og præsenterer dem på en brugervenlig og letforståelig måde. Med udgangspunkt i EU's politiske rammer kan man med indekset overvåge fremskridtene i ligestillingen mellem kønnene over tid i hele EU.

Ligestillingsindekset består af seks kerneområder (arbejde, penge, viden, tid, magt og sundhed) og to underliggende områder (sammenfaldende uligheder og vold). Det udregnes, ved at kønsindikatorer kombineres i én samlet talværdi. I indekset får medlemsstaterne point mellem 1 og 100, hvor 1 er fuldstændig mangel på lighed og 100 fuld lighed. Det er ikke kun kønsbestemte forskelle mellem kvinder og mænd, der måles, idet der også tages højde for medlemsstaternes situation og deres forskellige resultatniveauer på en række områder. Et højt samlet pointtal afspejler både små (eller ikkeeksisterende) kønsbestemte forskelle og en god situation for alle (f.eks. højt beskæftigelsesniveau for både kvinder og mænd).

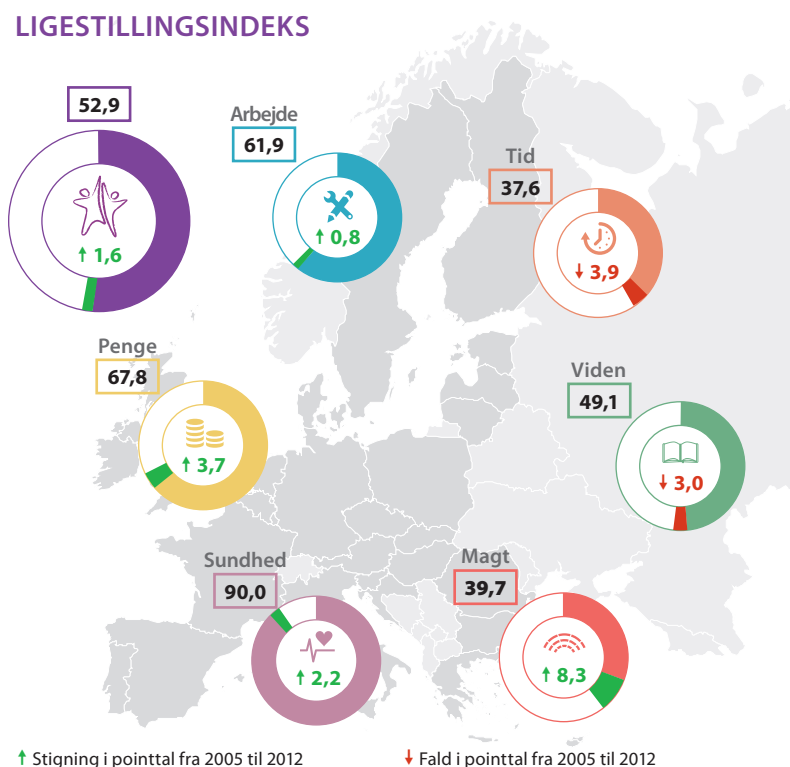
Ligestillingsindekset 2015 måler, hvor langt (eller tæt på) EU og medlemsstaterne var fra at opnå ligestilling mellem kønnene i 2005, 2010 og 2012⁽¹⁾. Det viser resultaterne for hvert område og underområde. Det er også det første forsøg på at beregne en sammensat talværdi for vold mod kvinder.

Fremskridt i ligestilling mellem kønnene siden 2005

Ligestillingsindekset viser nogle marginale fremskridt med en svag stigning på 1,6 mellem 2005 og 2012. Med et gennemsnitligt pointtal på **52,9 ud af 100** i 2012 er EU nået halvvejs med at opnå fuld ligestilling mellem kønnene.

De to områder, hvor der er de største udfordringer, er den ulige fordeling af tid til børnepasning, husligt arbejde og fritidsaktiviteter mellem kvinder og mænd (uligheden er steget siden 2005) samt repræsentationen af kvinder med magt og i beslutningstagende stillinger. Selv om der er udpeget flere kvinder til topstillinger siden 2005, har fremskridtene ikke været store nok til at kunne ændre på den enorme overrepræsentation af mænd.

Til trods for fremskridt i gennemførelsesraten på uddannelser er kønsopdelingen på uddannelsesområdet stadig udbredt, og der har været et fald vedrørende livslang læring. Det samlede pointtal på området viden faldt mellem 2005 og 2012. Ligestilling mellem kønnene på områderne arbejde og penge viser tegn på forbedring, selv om der fortsat er væsentlige kønsbestemte forskelle vedrørende beskæftigelse, indkomst og lønninger. Den gennemsnitlige kønsbestemte forskel på 38 %, hvad angår pensionsforskelle i EU i 2012, afspejler en akkumuleret virkning af uligheder mellem kvinder og mænd over et livsforløb⁽²⁾. Pointtallet for ligestillingen mellem kønnene på området sundhed er højt. Fremover kan man tilføje vigtige forskelle i den sundhedsrelaterede adfærd hos kvinder og mænd for at få flere oplysninger frem om kønsbestemte uligheder vedrørende sundhed.

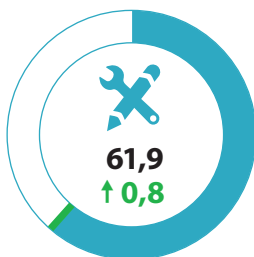

(1) Ligestillingsindekset bygger på data fra Eurostat (EU's arbejdsstyrkeundersøgelse, lønstrukturundersøgelse, EU-statistikker over indkomstforhold og levevilkår og demografiske statistikker), spørgeskemaer fra UNESCO/OECD/Eurostat om uddannelsesstatistikker, europæiske undersøgelser af arbejdsvilkår (Eurofound), Europa-Kommissionens WMID-database og FRA's undersøgelse af vold mod kvinder.

(2) EIGE (2015), *Kønsbestemte pensionsforskelle i EU. Undersøgelsernotat til det lettiske formandskab*. Hentet på http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf

Arbejde

Området arbejde

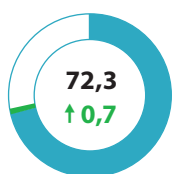

Pointtallene på området arbejde og dets underområder er kun steget marginalt siden 2005. Den kønsbestemte beskæftigelsesforskel omregnet til fuldtidsbeskæftigede (FTE) er blevet en lille smule mindre på EU-plan, hovedsagelig som følge af den lavere erhvervsfrekvens hos mænd.

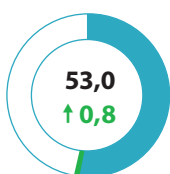
Den generelle beskæftigelsesgrad for kvinder (62 % i 2012) ligger stadig langt under målet i Europa 2020, hvor målet er, at 75 % af den voksne befolkning (i alderen 20-64) er i beskæftigelse. Kvinders tilbøjelighed til at arbejde på deltid gør det endnu vanskeligere at nå målet, når beskæftigelsesgraden opgøres ud fra antal arbejdstimer og ikke ud fra antal beskæftigede.

Underområder

Erhvervsfrekvens

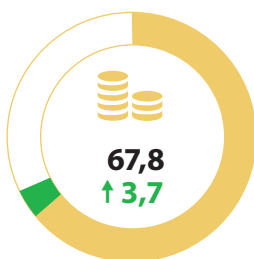
Kønsopdeling og
arbejds kvalitet

Underområdet kønsopdeling og arbejds kvalitet viser ganske små fremskridt, hovedsagelig som følge af forbedrede arbejdsvilkår. Arbejdstagerens mulighed for at kunne tage fri en time eller to i løbet af arbejdsdagen er næsten blevet fordoblet (fra 18 % i 2005 til 33 % i 2012), og den kønsbestemte forskel er blevet reduceret. Det kønsopdelte arbejdsmarked er dog stadig en realitet for både kvinder og mænd i Europa i dag. I 2012 arbejdede i gennemsnit næsten fire gange flere kvinder end mænd (30 % i forhold til 8 %) med uddannelse, menneskers sundhed og socialt arbejde i EU.

Penge

Området penge

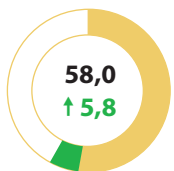

Pointtallene på området penge er steget med 3,7 fra 2005 til 2012. Fremskridt på dette område skyldes hovedsagelig den samlede forbedring vedrørende adgang til finansielle midler for både kvinder og mænd (med 5,8 point), selv om den kønsbestemte forskel fortsat er markant og stort set uændret.

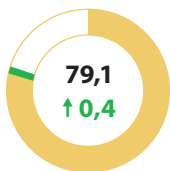
Selv om pointtallene er en lille smule højere end på andre områder, oplever kvinder i hele EU større udfordringer med hensyn til adgang til finansielle midler. Kvinder tjener mindre end mænd og har en lavere indkomst, inkl. pensioner. Fremskridtene med at udjævne de kønsbestemte løn- og indkomstforskelle har været bemærkelsesværdig langsomme.

Underområder

Finansielle midler

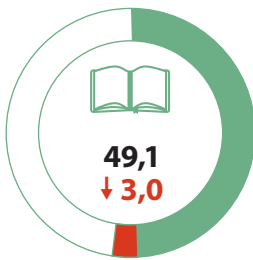
Økonomisk
situation

Formålet med dette område er at tage fat på ulighederne mellem kvinder og mænd i forbindelse med fordelingen af finansielle og økonomiske midler i en husstand. Dette er en stor udfordring, da indkomst- og fattigdomsindikatorer beror på data på husstands niveau og forudsætter, at indkomst fordeles ligeligt mellem alle husstandens medlemmer, hvilket bevirker, at kønsforskelle på områderne fattigdom og indkomst på husstands niveau knap eksisterer. En måling af tilgængeligheden af midler på individuelt niveau ville således give mere kønsspecifikke oplysninger og et mere realistisk billede af fordelingen af indkomst mellem familiemedlemmerne.

Viden

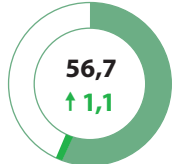
Området viden

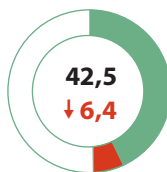
Faldet i det samlede pointtal (med 3 point) på området viden er resultatet af mindre engagement i livslang læring blandt voksne (i alderen 15-74) — både formel og ikkeformel uddannelse og efteruddannelse.

Underområder

Gennemførelsesrate og kønsopdeling

Livslang læring

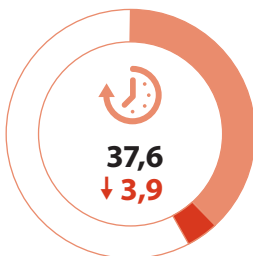

Gennemførelsesraten på uddannelser er for kvinder og mænd stadig stigende, og kvinderne er nu i overtal i forhold til mændene på kandidatniveau. Kvinder er dog stadig primært at finde inden for de studieretninger, der traditionelt anses for at være kvindedominerede. I 2012 var kvinder i EU-28 overrepræsenteret blandt de studerende på de videregående uddannelser på områderne uddannelse (77 %), sundhed og velfærd (73 %) samt humaniora og kunst (65 %). Kønsopdeling på alle uddannelsesniveauer fører til beskæftigelsesmæssig kønsopdeling og påvirker efterfølgende de fremtidige karrieremuligheder for både kvinder og mænd.

I forbindelse med de hurtige teknologiske forandringer og omstillingen af arbejdsmarkedet er livslang læring et område af helt afgørende betydning for både kvinder og mænd. Størstedelen af medlemsstaterne er imidlertid langt fra at nå målet om, at 15 % af de voksne i alderen 25-64 skal være engageret i livslang læring, således som det fremgår af strategirammen for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet (ET2020).

Tid

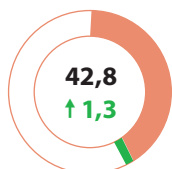
Området tid

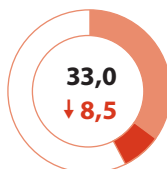
Området tid har det laveste pointtal af alle indeksområderne (37,6), og det viser, hvor den største udfordring er, nemlig fordeling af tid mellem kvinder og mænd. Faldet på 3,9 fra 2005 til 2010 skyldtes hovedsagelig et fald i den tid, som både kvinder og mænd kunne bruge på sociale aktiviteter.

Underområder

Omsorg

Socialt

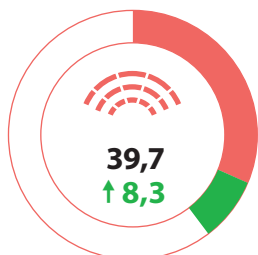

I EU er i gennemsnit 77 % af kvinderne i forhold til kun 24 % af mændene beskæftiget med madlavning og husligt arbejde hver dag i mindst en time eller mere. Kvinderne tager stadig et langt større ansvar med at drage omsorg for familien. Ulighed vedrørende fordeling af tid i hjemmet påvirker også andre sociale aktiviteter. I de fleste medlemsstater deltager mændene meget oftere end kvinderne i sport samt kulturelle aktiviteter og fritidsaktiviteter uden for hjemmet.

Den personlige tid, der bruges på omsorgsrelaterede opgaver, har en stor indvirkning på kvindernes beskæftigelsesmuligheder og økonomiske uafhængighed. Resultaterne bekræfter på ny, hvor vigtigt det er med nogle bedre talværdier for balancen mellem arbejds- og privatlivet for kvinder og mænd som f.eks. et passende udbud af økonomisk overkommelige og høj-kvalitative pasningsmuligheder for børn og andre familiemedlemmer samt fleksible arbejdsformer.

Magt

Området magt

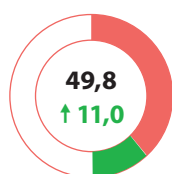

Området magt har det næstlaveste pointtal til trods for den mest markante stigning i pointtallet med 8,3 point siden 2005.

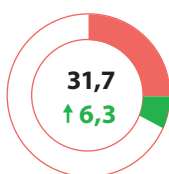
Resultaterne viser bemærkelsesværdige fremskridt vedrørende kvinders repræsentation i virksomhedsbestyrelser i børsnoterede selskaber. I finanssektoren er kvinder dog næsten ikke repræsenteret, når det kommer til beslutningstagning. Kun én af de 28 centralbankchefer i 2014 var en kvinde — på Cypern; og i samme år var der kun to kvindelige finansministre i EU — i Rumænien og Sverige.

Underområder

Politisk

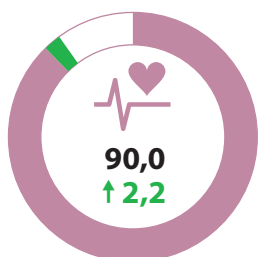
Økonomisk

I de sidste par år har de foranstaltninger, som medlemsstaterne har iværksat, og skræddersyede initiativer på EU-plan — som f.eks. det foreslåede direktiv om forbedring af kønsfordelingen blandt menige bestyrelsesmedlemmer — bidraget til en markant forbedring af kvinders adgang til lederstillinger i erhvervslivet. Der skal dog en bredere offentlig debat og oplysningskampagner til for at ændre virksomhedernes kultur. Lang arbejdstid og fysisk tilstedeværelse på arbejdspladsen kombineret med en traditionel maskulin ledelsesstil og manglende transparens ved ansættelse og forfremmelse giver mændene en fordel og forstærker de kønsbestemte uligheder.

Sundhed

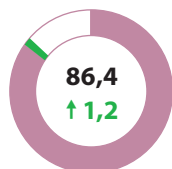
Området sundhed

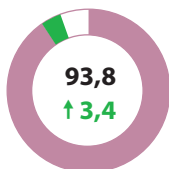
Området sundhed er et vigtigt område for ligestilling mellem kønnene. Sundhed hænger direkte sammen med ikke bare personlig, social og økonomisk trivsel, men også menneskelig værdighed og fysisk integritet. Pointtallet på området sundhed er steget en smule med 2,2 point siden 2005 som følge af et lille fremskridt i sundhedstilstanden og, i større omfang, en forbedret adgang til sundhedsvæsenet. Dette afspejles i et øget antal mennesker, hvis behov for læge- eller tandlægehjælp bliver opfyldt.

Underområder

Sundhedstilstand

Adgang

På grund af manglende passende indikatorer indeholder de nuværende rammer for måling ikke forskelle i den sundhedsrelaterede adfærd hos kvinder og mænd. Kvinders og mænds adfærd og livsstil er forskellige alt efter på forhånd fastlagte karakteristika for, hvad der er maskulint og feminint. Det er derfor meget vigtigt at få styr på de kønsrelaterede adfærdsmæssige forskelle, der ligger til grund for ulighederne på sundhedsområdet.

Interviewundersøgelsen vedrørende sundhed i EU (EHIS), der blev foretaget i 2014, giver vigtige data om faktorer, der er afgørende for befolkningens sundhed, og som vil blive taget i betragtning til den næste udgave af ligestillingsindekset.

Ligestillingsindeks 2015: underområder

Vold

Området vold blev udpeget som den største kønsbestemte forskel af alle i 2013 på grund af manglende sammenlignelige og harmoniserede data på EU-plan. På grundlag af FRA's undersøgelse af vold mod kvinder og Eurobarometerdata findes der i ligestillingsindekset 2015 et forslag til en eventuel sammensat talværdi for vold mod kvinder. Indekset indeholder også en analyse af holdningerne til vold mod kvinder og af kendskabet hertil samt tilliden til politiet og retsinstanserne i et givet samfund. Analysen viser, at i lande, hvor graden af ligestilling mellem kønnene er højere, som målt via indekset, anses vold mod kvinder for mindre acceptabelt, og kvinder indberetter oftere voldsepisoder. En lavere grad af indberettede voldsepisoder afspejler ikke nødvendigvis, at der begås mindre vold, men betyder snarere, at holdningerne til vold mod kvinder, kendskabet hertil og tilliden til politiet og retsinstanserne er til hinder for, at episoderne bliver indberettet.

EU's og medlemsstaternes forpligtelse til at udrydde vold mod kvinder skal understøttes af dokumentation i form af systematiske, sammenlignelige og harmoniserede data. EIGE vil fortsat udvikle omfattende rammer til måling af vold mod kvinder, hvor man kombinerer data fra undersøgelser og administrative kilder.

Sammenhængende uligheder

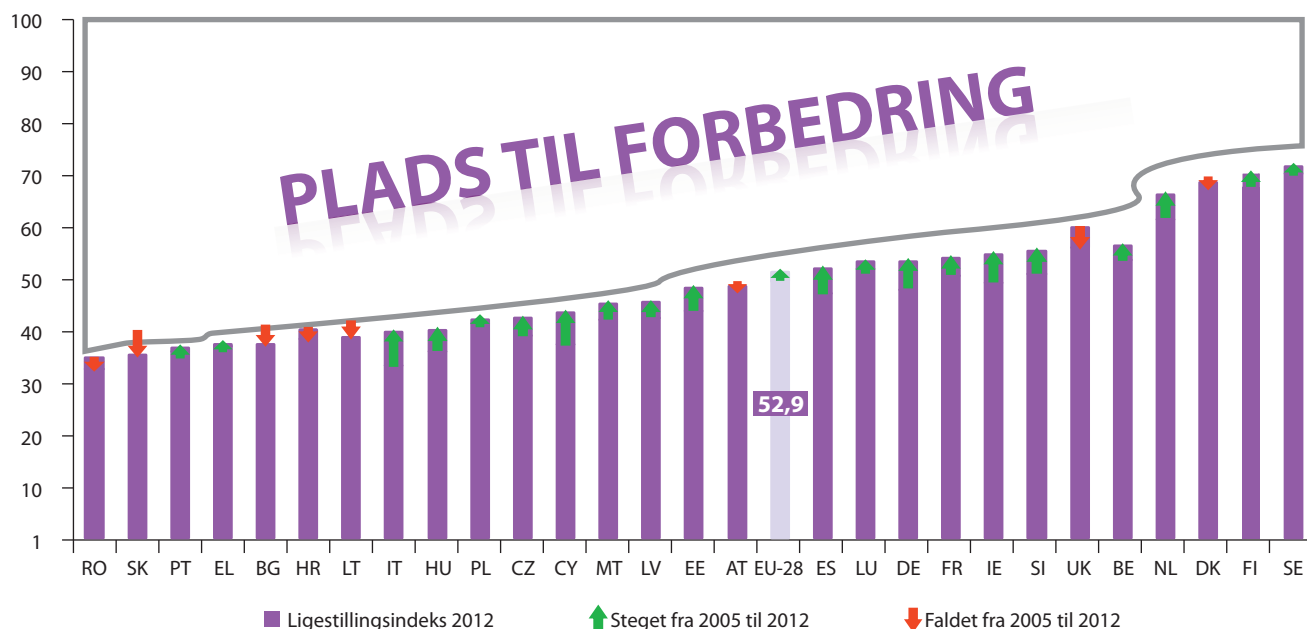

Området sammenfaldende uligheder vedrører, hvordan køn falder sammen med andre aspekter, der kan påvirke kvinders og mænds livserfaringer. For eksempel er de kønsbestemte beskæftigelsesmæssige forskelle større for arbejdstagere, der er født i udlandet, end for landets egne statsborgere, hvilket viser, at der er behov for yderligere analyse af de kønsrelaterede mønstre ved migration. Dette bliver især relevant i forbindelse med den flygtningeudvikling, som EU står over for i dag. Ældre arbejdstagere er også sårbare og oplever både lavere adgang til beskæftigelse og højere grader af kønsbestemt ulighed i alle medlemsstaterne. Det er helt afgørende at forstå faktorerne i forbindelse med koblingen mellem køn og aldersbetinget diskrimination, især ved håndtering af fattigdom blandt ældre kvinder. I husstande med en enlig forsørger, hovedsagelig en enlig mor, er fattigdommen større end i den samlede befolkning, hvilket viser, at der ved håndtering af fattigdom og social udstødelse skal indarbejdes en kønsdimension.

Det er bydende nødvendigt at drøfte og yderligere analysere de måder, hvorpå uligheder falder sammen, og samtidig fuldt ud erkende, at kvinder og mænd ikke er homogene grupper. Ved den næste opdatering af ligestillingsindekset vil der være mere detaljeret fokus på dette.

Ligestillingsindekset 2015

For første gang i EU indeholder indekset en tidsrække til overvågning af ligestillingen mellem kønnene i en fastsat periode. Resultaterne viser, at EU er **halvvejs vedrørende ligestilling mellem kønnene**, og at fremskridtene fra 2005 til 2012 er meget marginale.

Unikke karakteristika og fordele ved ligestillingsindekset

Ligestillingsindekset:

- giver mulighed for overvågning af fremskridt vedrørende ligestillingen mellem kønnene i hele EU og over tid
- er en støtte til beslutningstagere med hensyn til at vurdere, hvor langt en given medlemsstat er fra at opnå ligestilling mellem kønnene
- viser de forskellige resultater af EU's og de nationale politikker for kvinder og mænd
- giver mulighed for meningsfuld kønsspecifik analyse og sammenligninger mellem forskellige politikområder
- er en støtte til udviklingen og gennemførelsen af politikker og lovgivning vedrørende ligestilling mellem kønnene
- øger kendskabet blandt beslutningstagere og offentligheden til fremskridtene og udfordringerne ved gennemførelsen af politikker vedrørende ligestilling mellem kønnene
- skaber fokus på datamangler og kræver harmoniserede, sammenlignelige og pålidelige data, der er både kønsopdelte og tilgængelige for alle medlemsstater.

Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE)

Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE) er et videncenter for ligestilling mellem mænd og kvinder under Den Europæiske Union. EIGE støtter de politiske beslutningstagere og alle relevante institutioner i deres bestræbelser på at øge EU-borgernes bevidsthed om ligestilling ved at sikre dem særlig ekspertise og sammenlignelige og pålidelige oplysninger om ligestilling i Europa.

For yderligere oplysninger:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE)
Gedimino pr. 16 LT-01103
Vilnius
LITAUEN
Tlf. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-DA-N	10.2839/781491	978-92-9218-918-1
Paper	MH-01-16-023-DA-C	10.2839/722475	978-92-9218-897-9